

НОРМАТИВНІ ВИТРАТИ ЯК ОСНОВА ПРОГНОЗНОГО АНАЛІЗУ СОБІВАРТОСТІ ПОСЛУГ БУДІВЕЛЬНОЇ ТЕХНІКИ

Одним з перспективних напрямів розвитку аналізу собівартості послуг будівельної техніки може бути використання нормативної системи калькулювання затрат, що базується на розробці нормативних витрат і використання в аналізі відхилень від нормативних витрат. Такий аналіз - основа контролю за рівнем витрат і оцінка їх впливу на кінцеві результати діяльності підприємства.

Існуюча практика використання нормативного методу обліку витрат не отримала належного розповсюдження із-за багатьох причин, однією з яких є те, що нормативні витрати не використовувались при планових розрахунках кошторисів, результатів діяльності та аналізу впливу витрат на прибуток.

Використання нормативних витрат при плануванні собівартості дозволяє у процесі аналізу визначати перерахований кошторис, нормативну собівартість з врахуванням зміни обсягу виробництва, тобто визначати кошторисні витрати за нормами на фактичний обсяг і асортимент послуг. Кошторис стає гнучким в залежності від масштабу виробничої діяльності та асортименту послуг, що змінюється. Використання гнучкого кошторису, тобто виробничої собівартості, що формується згідно П(С)БО 16 за рахунок прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці, інших прямих витрат, змінних загальновиробничих і постійних розподілених загальновиробничих витрат в залежності від обсягу і структури послуг дозволяє порівнювати нормативні витрати з фактичними і виявляти відхилення за рахунок кожного виду витрат.

Метод розрахунку гнучких виробничих кошторисів дозволяє не тільки аналізувати відхилення фактичних витрат від планових, але і виявляти різні причини виникнення відхилень, у тому числі за рахунок зміни обсягу і структури послуг, цін на них, а також прогнозувати бажані результати діяльності у процесі попереднього аналізу. Такий аналіз базується на визначенні впливу змінних і постійних витрат при виборі відповідного обсягу послуг, що забезпечує підприємству найбільший прибуток.

Метод гнучких виробничих програм-кошторисів дозволяє використовувати при оцінці результатів діяльності підприємств і організацій поняття ефективності та результативності. Під ефективністю розуміють досягнення поставленої мети екстенсивним шляхом, тобто за рахунок зміни обсягу виробництва і його структури. Результативність пов'язують зі ступенем використання всіх видів ресурсів, тобто з інтенсивними факторами формування прибутку - зниженням собівартості виробництва.

Виходячи з цього можна зробити висновок, що виробництво може бути як ефективним, так і результативним, оскільки ці поняття не пов'язані одне з одним. Поняття ефективності та результативності пов'язані з відхиленням, а саме: відхилення від кошторису, що базуються на одному рівні виробництва (твердий кошторис) є оцінкою ефективності, а відхилення від гнучкого виробничого кошторису визначає показник результативності.

Кожний вид послуг наданих будівельною технікою має власні стандарти або нормативи, а також гнучкі виробничі програми-кошториси. В зв'язку з цим виникає необхідність у правильному визначенні нормативних витрат на одну машино-годину наданих послуг.

Враховуючи специфіку виробничої діяльності підприємств будмеханізації, а також принцип організації обліку виробничих витрат за скороченою номенклатурою статей, нормативні витрати на одну машино-годину роботи будівельної техніки пропонується обмежити такими елементами: нормативна ціна на паливно-мастильні матеріали; нормативні витрати на оплату праці; ставка нормативних змінних загальновиробничих витрат; ставка нормативних постійних розподілених загальновиробничих витрат.

В процесі надання послуг підприємства будмеханізації використовують різну за складом, потужністю і продуктивністю техніку. Для розробки нормативної вартості однієї машино-години її доцільно згрупувати у певні групи (види), наприклад: землерийна, вантажопідійомна тощо.

Розрахунок нормативної ціни здійснюється на основі укладених договорів на постачання паливно-мастильних матеріалів, рівня транспортно-заготівельних витрат у залежності від віддаленості постачальника тощо.

Розрахунок нормативу витрачання паливно-мастильних матеріалів на одну машино-годину роботи певного виду будівельної техніки базується на необхідності визначення середньої нормативної величини витрат, виходячи із складу техніки, що використовується, виду паливно-мастильних матеріалів і норм витрат.

Основою для встановлення нормативних витрат на оплату праці можуть бути діючі у будівництві нормативи часу на виконання певних операцій та годинні ставки заробітної плати, що встановлені трудовою угодою в залежності від кваліфікації робітників.

Нормування загальновиробничих витрат окремо по змінних і постійних їх складових пов'язане із різною економічною сутністю цих витрат, базою розподілу між окремими видами послуг, завданнями аналізу і сферою використання його результатів.

Ставку нормативних змінних і постійних загальновиробничих витрат можна визначити на основі фактичних і прогнозних сукупних витрат з врахуванням затрат часу на надання послуг будівельною технікою та діючої виробничої потужності при нормальних умовах праці.

Таким чином, розрахунок нормативних витрат на одну машино-годину дозволяє складати гнучкі виробничі кошториси, які базуються на фактичному обсязі наданих послуг, визначати відхилення за окремими видами машин, що зумовлює вибір варіанту, який відповідає стратегії і тактиці виробничої діяльності конкретного підприємства будмеханізації.